

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ**

**ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ Π/ΘΜΙΑΣ,
Δ/ΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ & ΕΙΔΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ**

**ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΣΠΟΥΔΩΝ
Π/ΘΜΙΑΣ & Δ/ΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΤΜΗΜΑ Α΄**

Ταχ. Δ/ση: Ανδρέα Παπανδρέου 37
Τ.Κ. – Πόλη: 15180 Μαρούσι
Ιστοσελίδα: www.minedu.gov.gr
E-mail: depek_spoudon@minedu.gov.gr
Πληροφορίες: Θ. Προπατορίδης
Χ. Δρόσου
Π. Τσολάκου
Τηλέφωνο: 210 344 32 40,
210 344 32 76

Βαθμός Ασφαλείας:
Να διατηρηθεί μέχρι:
Βαθμός Προτεραιότητας:

Μαρούσι, 15-09-2026

Αριθ. Πρωτ.: Φ3/120759/Δ4

ΠΡΟΣ:

- Δ/νσεις Δ/θμιας Εκπ/σης
- Συμβούλους Εκπαίδευσης
(μέσω των Δ/νσεων Δ.Ε.)
- Επαγγελματικά Λύκεια
(μέσω των Δ/νσεων Δ.Ε.)
- Σιβιτανίδειο Δημόσια Σχολή Τεχνών και
Επαγγελματών
Θεσσαλονίκης 151, 176 10, Καλλιθέα
info@sivitanidios.edu.gr

ΚΟΙΝ.:

- Περιφερειακές Δ/νσεις Εκπ/σης
- Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής
Αν. Τσόχα 36, 115 21, Αθήνα

**ΘΕΜΑ: Ύλη και Οδηγίες διδασκαλίας για το γνωστικό αντικείμενο/μάθημα «Ηθική» της Α΄ και Β΄ τάξης
Ημερήσιου ΕΠΑ.Λ. και Π.ΕΠΑ.Λ. και της Α΄ τάξης Εσπερινού ΕΠΑ.Λ. σχ. έτους 2026-2027**

Σε συνέχεια της σχετικής εισήγησης του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής (Πράξη 74/10-09-2026 του Δ.Σ. Ι.Ε.Π.), σας αποστέλλουμε το Πρώτο Μέρος (Σεπτέμβριος-Νοέμβριος 2026) της ύλης και των οδηγιών διδασκαλίας του μαθήματος «Ηθική» της Α΄ και Β΄ τάξης Ημερήσιου ΕΠΑ.Λ. και Π.ΕΠΑ.Λ. και της Α΄ τάξης Εσπερινού ΕΠΑ.Λ. για το σχολικό έτος 2026-2027.

Α΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ, ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΕΠΑ.Λ. και Π.ΕΠΑ.Λ.**Πρώτο Μέρος: Σεπτέμβριος – Νοέμβριος 2026**

Εκπαιδευτικό υλικό: Ψηφιακός Φάκελος Υλικού για το μάθημα της Ηθικής, Α΄ Λυκείου, τεύχος 1 (<https://www.iep.edu.gr/ithiki/>).

Θεματικό Πεδίο Θεματική Ενότητα	Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα	Προτεινόμενη Προσέγγιση	Ενδεικτικός χρόνος - ώρες
1 ^ο Θεματικό Πεδίο: Ηθικά ερωτήματα και ηθικές θεωρίες 1. Τι είναι η Ηθική;	Οι μαθητές/τριες να: 1. Αντιλαμβάνονται την ιδιαιτερότητα της ηθικής σκέψης και να γνωρίζουν τα πεδία εφαρμογής της. 2. Αξιοποιούν κάποιους από τους ορισμούς της Ηθικής.	➤ Οι μαθητές/τριες, με αφόρμηση το εισαγωγικό κείμενο και το κείμενο 1 έρχονται σε επαφή με το γνωστικό αντικείμενο της Ηθικής, προσπαθούν να δώσουν έναν ορισμό της και να προσδιορίσουν το περιεχόμενό της. Αξιοποιούν τη δραστηριότητα του πρώτου κειμένου, ώστε να διαπιστώσουν την ιδιαιτερότητα των ερωτημάτων με τα οποία ασχολείται η Ηθική σε σχέση με αυτά που αποτελούν αντικείμενο των επιστημών. ➤ Ως παράδειγμα ηθικού προβλήματος μπορεί να χρησιμοποιηθεί αυτό που αναφέρεται στο κείμενο 2.	1
1 ^ο Θεματικό Πεδίο: Ηθικά ερωτήματα και ηθικές θεωρίες 3. Αρετολογική Ηθική	Οι μαθητές/τριες να: 1. Αναγνωρίζουν την ιδιαιτερότητα της σημασίας της αρετής, κυρίως ως κεντρική έννοια στη θεωρία της αρετολογικής Ηθικής, ιδιαίτερα της θεωρίας του Αριστοτέλη. 2. Αντιλαμβάνονται τη διαφορά μεταξύ της αριστοτελικής έννοιας της ευδαιμονίας και της σύγχρονης αντίληψης της ευτυχίας. 3. Γνωρίζουν τα σημαντικότερα	➤ Με τη βοήθεια του εισαγωγικού κειμένου και του κειμένου 1 οι μαθητές/τριες καλούνται να εξηγήσουν το νόημα της αριστοτελικής «μεσότητας» (ερώτηση κειμένου 1). Στη συνέχεια, ασχολούνται με τη δραστηριότητα του ίδιου κειμένου, καταγράφοντας παραδείγματα αρετών που συνιστούν «μεσότητα», σε συνδυασμό με την «υπερβολή» και την «έλλειψη» τους. Ως προς αυτό μπορεί να χρησιμοποιήσει ο σχετικός πίνακας της σελ. 25 του Οδηγού Εκπαιδευτικού για το μάθημα της Ηθικής στις Α΄, Β΄ & Γ΄ Γυμνασίου	2

	στοιχεία της αριστοτελικής Ηθικής και να προβληματίζονται για τις δυνατότητες εφαρμογής αυτής της θεωρίας σήμερα.	(https://www.iep.edu.gr/program/mata-spoudon-2/). ➤ Οι μαθητές/τριες διαβάζουν το κείμενο 2 και συζητούν για το περιεχόμενο του όρου «ευδαιμονία» και ειδικότερα τη διαφορά του από αυτό που σήμερα αποκαλούμε «ευτυχία», αλλά και της σχέσης της αριστοτελικής «ευδαιμονίας» με τις αρετές. Επίσης, προβληματίζονται σχετικά με την άποψη που διατυπώνει ο Αριστοτέλης στο κείμενο, ότι την ευτυχία, ως τέλειο αγαθό και τελικό στόχο του βίου μπορεί να την έχει μόνο ένας ολοκληρωμένος άνθρωπος, ένας ενήλικος και όχι ένα παιδί. ➤ Ανατίθεται στους/στις μαθητές/τριες να μελετήσουν το κείμενο 3 και να απαντήσουν στις ερωτήσεις 1 και 2, διακρίνοντας την άποψη του Αριστοτέλη για τη σχέση πολιτεύματος-ανάπτυξης αρετών και διερευνώντας αν η αριστοτελική θεωρία των αρετών μπορεί να εφαρμοστεί στις σύγχρονες κοινωνίες (π.χ. είναι δυνατόν να ακολουθούμε σε όλες τις ενέργειές μας τη μέση οδό; / ποιος μπορεί να ορίσει τις αρετές που θα ακολουθούμε; / πόσοι άνθρωποι μπορούν να διαθέτουν αυτές τις αρετές;).	
1° Θεματικό Πεδίο: Ηθικά ερωτήματα και ηθικές θεωρίες 6. Ηθική και συναισθήματα	Οι μαθητές/τριες να: 1. Αναγνωρίζουν τον ρόλο των συναισθημάτων στη λήψη ηθικών αποφάσεων.	➤ Ο/Η εκπαιδευτικός θέτει στους/στις μαθητές/τριες το ερώτημα κατά πόσο οι ηθικές μας αποφάσεις επηρεάζονται από τα συναισθήματά μας. Ως παράδειγμα σχετικού ηθικού διλήμματος εξετάζεται αυτό που αναφέρεται στο κείμενο 2. ➤ Αξιοποιούνται στοιχεία από	2

		το 5 ^ο Ενδεικτικό Διδακτικό σενάριο του Οδηγού Εκπαιδευτικού για το μάθημα της Ηθικής στις Α', Β' και Γ' τάξεις Λυκείου, σελ. 38-44 (https://www.iep.edu.gr/program/mata-spoudon-2/).	
1 ^ο Θεματικό Πεδίο: Ηθικά ερωτήματα και ηθικές θεωρίες 7. Ηδονισμός/ ηδονοκρατία	Οι μαθητές/τριες να: 1. Γνωρίζουν τις ηδονιστικές προσεγγίσεις της φιλοσοφίας και να διακρίνουν μεταξύ των διαφόρων μορφών ηδονισμού.	➤ Οι μαθητές/τριες έρχονται σε επαφή με φιλοσοφικές απόψεις που εξετάζουν το ζήτημα της αναζήτησης των ηδονών και πιο συγκεκριμένα: α) του Αρίστιππου (εισαγωγικό κείμενο), β) του Επίκουρου (κείμενο 1) και γ) του Ντεκάρτ (κείμενο 2). Στη συνέχεια, συζητούν το θέμα της γενικότερης ερώτησης στο τέλος της ενότητας.	1
1 ^ο Θεματικό Πεδίο: Ηθικά ερωτήματα και ηθικές θεωρίες 8. Γιατί να υιοθετούμε την ηθική στάση ζωής;	Οι μαθητές/τριες να: 1. Αντιλαμβάνονται τον ρόλο της ηθικής φιλοσοφίας στη διαμόρφωση μιας προσωπικής στάσης ζωής.	➤ Οι μαθητές/τριες καλούνται να διατυπώσουν τις απόψεις τους για το κεντρικό ερώτημα της ενότητας (Γιατί να υιοθετούμε την ηθική στάση ζωής;). ➤ Με αφορμή τον πλατωνικό διάλογο (κείμενο 1) οι μαθητές/τριες προβληματίζονται για την άποψη που διατυπώνει ο ομιλητής ότι οι άνθρωποι πράττουν δίκαια ή δεν παρανομούν, μόνο και μόνο επειδή φοβούνται την τιμωρία. ➤ Αφού μελετήσουν το κείμενο 2, οι μαθητές/τριες συζητούν την άποψη του Σωκράτη ότι είναι προτιμότερο να αδικείται κανείς παρά να αδικεί. ➤ Τέλος, ζητείται από τους/τις μαθητές/τριες να ασχοληθούν με τη δραστηριότητα του τέλους της ενότητας, καταγράφοντας περιπτώσεις ανθρώπων που, κατά τη γνώμη τους, αποτελούν ηθικά πρότυπα, βάσει του χαρακτήρα και του έργου τους.	1

1^ο Θεματικό Πεδίο: Ηθικά ερωτήματα και ηθικές θεωρίες 10. Ζώντας μια ευτυχισμένη ζωή	Οι μαθητές/τριες να: 1. Κατανοούν τη σημασία της ύπαρξης ηθικών κανόνων στις κοινωνίες. 2. Συνειδητοποιούν τον τρόπο με τον οποίο οι ηθικές αρχές μπορούν να συμβάλουν σε έναν ευτυχισμένο βίο.	➤ Λαμβάνοντας υπόψη το κείμενο 2, οι μαθητές/τριες ασχολούνται με τη δραστηριότητα 2 του τέλους της ενότητας, αναζητώντας τους παράγοντες που οι άνθρωποι θεωρούν ότι οδηγούν στην ευτυχία. ➤ Εναλλακτικά αξιοποιούνται στοιχεία από το 4^ο Ενδεικτικό Διδακτικό σενάριο του Οδηγού Εκπαιδευτικού για το μάθημα της Ηθικής στις Α΄, Β΄ και Γ΄ τάξεις Λυκείου, σελ. 32-37 (https://www.iep.edu.gr/program-mata-spoudon-2/).	1
Σύνολο προβλεπόμενων διδακτικών ωρών			8

Β' ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΕΠΑ.Λ. και Π.ΕΠΑ.Λ.**Πρώτο Μέρος: Σεπτέμβριος – Νοέμβριος 2026**

Εκπαιδευτικό υλικό: Ψηφιακός Φάκελος Υλικού για το μάθημα της Ηθικής, Β' Λυκείου, τεύχος 1 (<https://www.iep.edu.gr/ithiki/>).

Θεματικό Πεδίο Θεματική Ενότητα	Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα	Προτεινόμενη Προσέγγιση	Ενδεικτικός χρόνος – ώρες
1 ^ο Θεματικό Πεδίο: Ηθικά ερωτήματα και ηθικές θεωρίες 2. Στωική Ηθική	Οι μαθητές/τριες να: 1. Γνωρίζουν βασικά στοιχεία της στωικής Ηθικής.	➤ Ο/Η εκπαιδευτικός εισάγει τους/τις μαθητές/τριες στο μάθημα της Ηθικής και στη συνέχεια, αξιοποιώντας στοιχεία από το εισαγωγικό κείμενο, παρέχει πληροφορίες για τη φιλοσοφική σχολή των Στωικών (εποχή εμφάνισης, κύριοι εκπρόσωποι, βασικές αντιλήψεις κ.ά.). Για τον Στωικισμό βλ. και α) <i>Ιστορία της Αρχαίας Ελληνικής Γραμματείας Α', Β', Γ' Γυμνασίου</i>, 3. Στωικισμός, σελ. 174, β) Β. Κάλφας, Γ. Ζωγραφίδης, <i>Αρχαίοι Έλληνες Φιλόσοφοι</i>, 11. Μελετώντας τον κόσμο και παρηγορώντας την ψυχή: Η στωική τέχνη της ζωής, 12.4. Γνωριμία με τον ρωμαϊκό στωικισμό και 12.5. Ο φιλόσοφος μπροστά στην εξουσία και ο φιλόσοφος στην εξουσία: Σενέκας και Μάρκος Αυρήλιος (https://www.greek-language.gr/digitalResources/ancient_greek/history/philosophia/contents.html). ➤ Οι μαθητές/τριες μελετούν το κείμενο 2 για τη στωική αντίληψη περί της σχέσης του ατόμου με τους άλλους και, βάσει αυτού, σχεδιάζουν το δικό τους διάγραμμα της οικουμένης, συζητώντας για τα κριτήρια που θα χρησιμοποιήσουν (σχετική δραστηριότητα του κειμένου). ➤ Οι μαθητές/τριες, με αφετηρία το κείμενο 3 και τις αντιλήψεις των Στωικών για τη	2

		σχέση ελευθερίας-ευτυχίας, καλούνται να κρίνουν τις σχετικές απόψεις απαντώντας στις ερωτήσεις του τέλους της ενότητας.	
1 ^ο Θεματικό Πεδίο: Ηθικά ερωτήματα και ηθικές θεωρίες 3. Δίκαιο και δικαιοσύνη	Οι μαθητές/τριες να: 1. Ορίζουν την έννοια του δικαίου και να αντιλαμβάνονται τη σημασία του. 2. Αντιλαμβάνονται τη σχέση του δικαίου με τη δικαιοσύνη και την Ηθική.	➤ Οι μαθητές/τριες, λαμβάνοντας υπόψη το εισαγωγικό κείμενο, συζητούν για τη σχέση του δικαίου με την ηθική. ➤ Οι μαθητές/τριες διαβάζουν το κείμενο 1 και προβληματίζονται για περιπτώσεις ύπαρξης άδικων νόμων, σε συνδυασμό με τη σχετική δραστηριότητα. ➤ Με αφόρμηση το κείμενο 3 και την αντίστοιχη ερώτηση, εξετάζεται το θέμα της υπακοής στους νόμους της πολιτείας και αναζητούνται οι λόγοι που υπαγορεύουν αυτή την στάση.	1
1 ^ο Θεματικό Πεδίο: Ηθικά ερωτήματα και ηθικές θεωρίες 4. Οι θεωρίες του κοινωνικού συμβολαίου	Οι μαθητές/τριες να: 1. Γνωρίζουν βασικά στοιχεία των θεωριών κοινωνικού συμβολαίου του Τόμας Χομπς, του Τζον Λοκ και του Ζαν Ζακ Ρουσσώ και να επισημαίνουν τις διαφορές τους.	➤ Αρχικά, επιχειρείται να διαμορφωθεί ένας ορισμός του «κοινωνικού συμβολαίου». ➤ Οι μαθητές/τριες μελετούν τα κείμενα 1-3 και αναζητούν σε αυτά βασικές αξίες που συνδέονται με την έννοια του κοινωνικού συμβολαίου (π.χ. ελευθερία, ισότητα). ➤ Η ενότητα μπορεί να διδαχθεί διαθεματικά σε συνδυασμό με τα μαθήματα της Ιστορίας και της Φιλοσοφίας Β' Λυκείου. Για τις κυριότερες θεωρίες του κοινωνικού συμβολαίου (Χόμπς, Λοκ, Ρουσσώ), βλ. και τα σχολικά εγχειρίδια: α) Ιστορία Β' Γενικού Λυκείου (Κεφάλαιο 7, Ενότητα 1. Ο Διαφωτισμός, β. Οι ιδέες και οι φορείς του, σελ. 161-162), β) Αρχές Φιλοσοφίας Β' Γενικού Λυκείου (Κεφάλαιο 7, Ενότητα Δεύτερη: Κοινωνικό Συμβόλαιο και Δημοκρατικές Πολιτείες, 1. Η έννοια	1

		του κοινωνικού συμβολαίου – Δημοκρατική νομιμοποίηση των πολιτικών θεσμών, σελ. 174, σε συνδυασμό με τις πηγές 1 και 2 των σελ. 178-179). ➤ Μπορεί να ανατεθεί στους/στις μαθητές/τριες η εκπόνηση ατομικών ή ομαδικών εργασιών με θέμα τις θεωρίες του κοινωνικού συμβολαίου (π.χ. σύγκριση των θεωριών, αναζήτηση ομοιοτήτων και διαφορών κ.ά.).	
1° Θεματικό Πεδίο: Ηθικά ερωτήματα και ηθικές θεωρίες 5. Ηθικός εγωισμός	Οι μαθητές/τριες να: 1. Αντιλαμβάνονται την επίδραση της εγωιστικής συμπεριφοράς στην κοινωνία και να γνωρίζουν την επιχειρηματολογία του ηθικού εγωισμού.	➤ Οι μαθητές/τριες διαβάζουν το εισαγωγικό κείμενο και κατά-γράφουν τις μορφές «εγωισμού» που αναφέρονται σ' αυτό. ➤ Με αφορμή τα κείμενα 1-2 και τις σχετικές ερωτήσεις εξετάζονται αναλυτικότερα οι έννοιες του «ψυχολογικού» και του «ηθικού εγωισμού».	1
1° Θεματικό Πεδίο: Ηθικά ερωτήματα και ηθικές θεωρίες 6. Πολιτισμικός σχετικισμός	Οι μαθητές/τριες να: 1. Αντιλαμβάνονται τις πολιτισμικές επιδράσεις στη διαμόρφωση ηθικών κανόνων και να μπορούν να αξιολογούν τις ηθικές αξίες εντός και εκτός του πολιτισμικού τους πλαισίου. 2. Γνωρίζουν ότι αυτό που εμφανίζεται ως πολιτισμικός σχετικισμός μπορεί να ερμηνευτεί και ως πλουραλισμός.	➤ Ο/Η εκπαιδευτικός ζητά από τους/τις μαθητές/τριες να ανακαλέσουν στη μνήμη τους ηθικές, θρησκευτικές και κοινωνικές πρακτικές ή αξίες παλαιότερων περιόδων της ελληνικής ιστορίας (π.χ. αυτές που αναφέρονται στα ομηρικά έπη) και να πραγματοποιήσουν τη σχετική δραστηριότητα του κειμένου 1. Στη συνέχεια, γίνεται προσπάθεια να οριστεί η έννοια του «πολιτισμικού σχετικισμού». ➤ Αξιοποιούνται στοιχεία από το 1° Ενδεικτικό Διδακτικό σενάριο του Οδηγού Εκπαιδευτικού για το μάθημα της Ηθικής στις Α', Β' και Γ' τάξεις Λυκείου, σελ. 18-23 (https://www.iep.edu.gr/programmata-spoudon-2/).	1
1° Θεματικό Πεδίο: Ηθικά ερωτήματα και ηθικές θεωρίες	Οι μαθητές/τριες να:	➤ Οι μαθητές/τριες, με βάση	1

8. Ελευθερία και υπευθυνότητα	1. Διακρίνουν τα όρια της ατομικής ελευθερίας και να προβληματίζονται για τις ευθύνες που υπαγορεύουν οι ηθικές αρχές.	όσα αναφέρονται στο εισαγωγικό κείμενο προβληματίζονται σχετικά με τα κύρια θέματα της ενότητας: α) τα όρια της ατομικής ελευθερίας μας εντός μιας οργανωμένης κοινωνίας και β) την ευθύνη που έχουμε για τη συμπεριφορά μας, ειδικά σε σχέση με κάποιες ηθικές αρχές. ➤ Ως προς το πρώτο θέμα, χρήσιμη είναι η μελέτη του κειμένου 1, ώστε να κατανοηθούν κάποιες βασικές αρχές που περιορίζουν την ατομική ελευθερία του ατόμου εντός του κοινωνικού πλαισίου. ➤ Ως προς το δεύτερο θέμα, μπορεί να μελετηθεί το κείμενο 2, σε συνάρτηση με τη σχετική δραστηριότητα, ώστε να επισημανθούν περιπτώσεις ή παράγοντες που είναι δυνατόν να απαλλάξουν κάποιον από την ηθική υπευθυνότητα για τις πράξεις του.	
1 ^ο Θεματικό Πεδίο: Ηθικά ερωτήματα και ηθικές θεωρίες 10. Η αγάπη για τον εαυτό μου και τους άλλους	Οι μαθητές/τριες να: 1. Αναγνωρίζουν τον ρόλο της αγάπης ως συναισθήματος που μπορεί να ενδυναμώσει τις αξίες και τις πράξεις των ανθρώπων και φτάνει πέρα από τη δικαιοσύνη.	➤ Λαμβάνοντας υπόψη το κείμενο 2, ζητείται από τους/τις μαθητές/τριες να καταγράψουν «πράγματα», εκτός από συγκεκριμένα πρόσωπα, που θα μπορούσαν να αποτελέσουν αντικείμενα της αγάπης τους και να δώσουν νόημα και αξία στη ζωή τους (ερώτηση του κειμένου). ➤ Με αφορμή το κείμενο 3, συζητείται η σχέση μεταξύ της δικαιοσύνης και της αγάπης και ειδικότερα ο τρόπος με τον οποίο συμβιβάζονται αφενός η προσπάθεια να φερόμαστε σε όλους με τον ίδιο τρόπο και αφετέρου η αγάπη που μπορεί να δείχνουμε για συγκεκριμένα πρόσωπα.	1

Παρατηρήσεις-Γενικές Οδηγίες

1. Τα προτεινόμενα κείμενα και οι ώρες που θα διδαχθεί κάθε θεματική ενότητα είναι ενδεικτικά. Ο/Η εκπαιδευτικός μπορεί να επιλέξει και να χρησιμοποιήσει τα στοιχεία που κρίνει προσφορότερα για τη διδασκαλία, καθώς και όποιο άλλο υλικό επιθυμεί από τη βιβλιογραφία του Οδηγού Εκπαιδευτικού, φροντίζοντας αυτό να συνάδει με την ηλικία και το γνωστικό επίπεδο των μαθητών/τριών. Επιπλέον, μπορεί να επιλέξει την εμβάθυνση σε κάποιες ενότητες και την παράλειψη άλλων, ανάλογα με τα ενδιαφέροντα των μαθητών/τριών.
2. Προτείνεται οι εκπαιδευτικοί, στην αρχή της διδασκαλίας κάθε ενότητας, να παρέχουν εν συντομία εισαγωγικές πληροφορίες για τους συγγραφείς και τα έργα από τα οποία προέρχονται τα κείμενα που θα μελετηθούν, ειδικά όταν αυτά τα στοιχεία μπορούν να συμβάλουν στην καλύτερη κατανόηση των αντιλήψεων που διατυπώνονται, καθώς και του πλαισίου (ιστορικού, κοινωνικού, πολιτιστικού κ.ά.) εντός του οποίου αυτές διαμορφώθηκαν.
3. Κατά την προσέγγιση των κειμένων είναι απαραίτητο ο/η εκπαιδευτικός να συνδράμει τους/τις μαθητές/τριες στην, όσο το δυνατόν, αρτιότερη κατανόηση των απόψεων που εμπεριέχονται σε αυτά με ποικίλους τρόπους: π.χ. γλωσσική εξομάλυνση του κειμένου με επεξήγηση ενδεχόμενων δυσνόητων λέξεων ή εκφράσεων, επισήμανση των ουσιαστικότερων σημείων που πρέπει να μελετήσουν και παράλειψη των υπόλοιπων, εντοπισμός των όρων που είναι απαραίτητο να αναλυθούν, χρήση απλών παραδειγμάτων αντί θεωρητικών σχημάτων κ.ά.
4. Επειδή το γνωστικό αντικείμενο της Ηθικής συνδέεται συχνά με πρακτικά διλήμματα της καθημερινής ζωής που σχετίζονται με το «δίκαιο» και το «άδικο», το «καλό» και το «κακό», το «ηθικό» και το «μη ηθικό» κ.ά. (π.χ. «Υπάρχουν καλά ψέματα;»), ενώ συνήθως αφορούν σε δυσάρεστες καταστάσεις, ο/η εκπαιδευτικός πρέπει να είναι ιδιαίτερα προσεκτικός τόσο ως προς την επιλογή και τον τρόπο χρήσης των σχετικών παραδειγμάτων που θα αξιοποιήσει κατά τη διδασκαλία του, όσο και ως προς τις απαντήσεις που θα προκύψουν από τη σχετική συζήτηση, οι οποίες δεν πρέπει να αντιμετωπίζονται ως σωστές ή λανθασμένες, αλλά ως επιλογές με πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα, που υποκρύπτουν την επιλογή κάποιων ηθικών αξιών και την απόρριψη άλλων.
5. Στο πλαίσιο του διδακτικού σχεδιασμού οι εκπαιδευτικοί, προκειμένου να αξιοποιήσουν τις προτεινόμενες διαδικτυακές πηγές από το διδακτικό υλικό, να προβαίνουν σε επανέλεγχο της εγκυρότητάς τους, διότι ενδέχεται λόγω του δυναμικού τους χαρακτήρα ορισμένες από αυτές να είναι ανενεργές ή να οδηγούν σε διαφορετικό περιεχόμενο.
6. Οι Ψηφιακοί Φάκελοι του Μαθήματος, το Πρόσθετο διδακτικό υλικό (Προγράμματα Σπουδών, Οδηγοί Εκπαιδευτικού, επιμορφωτικό υλικό), οι Οδηγίες διδασκαλίας και το Θεσμικό Πλαίσιο του Μαθήματος της Ηθικής είναι αναρτημένα στην ιστοσελίδα του ΙΕΠ (<https://www.iep.edu.gr/ithiki/>).

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ - Παιδαγωγική αξιοποίηση των διαδραστικών συστημάτων μάθησης

Ο/Η εκπαιδευτικός έχει στη διάθεσή του/της διαδραστικά συστήματα μάθησης, τα οποία λειτουργούν ως υποστηρικτικά εργαλεία της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Ο διαδραστικός πίνακας συνιστά ένα τεχνολογικό μέσο που έχει τη λειτουργικότητα του συμβατικού πίνακα και τις δυνατότητες ενός υπολογιστή. Επιπλέον, η επιφάνεια εργασίας είναι αλληλεπιδραστική. Επομένως, ο διαδραστικός πίνακας μπορεί να αξιοποιηθεί ως εποπτικό μέσο αλλά και ως μέσο ενίσχυσης της μαθητοκεντρικής διδασκαλίας. Στην περίπτωση που αξιοποιείται αποκλειστικά ως εποπτικό μέσο, το αποτέλεσμα είναι η ενίσχυση των δασκαλοκεντρικών μεθόδων διδασκαλίας με τους/τις μαθητές/τριες να έχουν τον ρόλο του παθητικού δέκτη της γνώσης. Ωστόσο, το ζητούμενο είναι ο μετασχηματισμός της εκπαιδευτικής διαδικασίας προς την κατεύθυνση της ενεργού συμμετοχής των μαθητών/τριών σε αυτήν. Για την επίτευξη του σκοπού αυτού, προϋπόθεση είναι η αξιοποίηση της διαδραστικότητας, του κύριου γνωρίσματος του τεχνολογικού αυτού μέσου που το διαφοροποιεί από άλλα. Βασικές δυνατότητες του διαδραστικού πίνακα είναι οι εξής:

- α) Δημιουργία και διαχείριση απεριόριστου αριθμού σελίδων: ο χρήστης έχει τη δυνατότητα να δημιουργεί περιεχόμενο σε πολλές σελίδες παράλληλα ή και να μεταφέρει περιεχόμενο από τη μια σελίδα στην άλλη. Καθώς εύκολα μπορεί να μετακινηθεί σε οποιαδήποτε σελίδα επιθυμεί ή και να αλλάξει τη σειρά τους, η μαθησιακή διαδικασία καθίσταται μη γραμμική. Επιπλέον, υπάρχει η δυνατότητα αποθήκευσης του περιεχομένου των σελίδων ή και καταγραφής του μαθήματος σε μορφή βίντεο, γεγονός που επιτρέπει τον διαμοιρασμό και την επαναχρησιμοποίησή του.
- β) Δημιουργία/Εισαγωγή και διαχείριση αντικειμένων: υπάρχει η δυνατότητα δημιουργίας ή εισαγωγής αντικειμένων στις σελίδες ενός μαθήματος. Ο χρήστης μπορεί εύκολα να τα μετακινήσει ή να επιλέξει αλλαγή μεγέθους, περιστροφή, αντιγραφή και επικόλληση, διαγραφή, δημιουργία υπερσυνδέσμου κ.ά.
- γ) Τοποθέτηση αντικειμένων σε επίπεδα - Σκίαση οθόνης: πρόκειται για λειτουργίες που επιτρέπουν την τμηματική παρουσίαση πληροφοριών, την προοδευτική εμφάνιση πολύπλοκου περιεχομένου και την εστίαση της προσοχής των μαθητών/τριών.
- δ) Χρήση ποικίλων εργαλείων: ο χρήστης έχει στη διάθεσή του σχεδιαστικά εργαλεία καθώς και εργαλεία γραφής και επισήμανσης (ποικιλία γραμμών διαφορετικού πάχους, χρώματος), ενώ υπάρχει η δυνατότητα επισήμανσης και σχολιασμού του προβαλλόμενου περιεχομένου επί της οθόνης. Σημαντική λειτουργία του διαδραστικού πίνακα είναι η αναγνώριση ελεύθερης γραφής ή ελεύθερου σχεδίου και η δυνατότητα μετατροπής σε κείμενο ή σχήμα αντίστοιχα. Επιπλέον, ο χρήστης μπορεί εύκολα να μεταφέρει ό,τι προβάλλεται επί του πίνακα (περιεχόμενο ιστοσελίδων, αρχείων pdf κ.ά.) στις σελίδες του μαθήματός του με τα εργαλεία καταγραφής οθόνης.
- ε) Αξιοποίηση πολυμεσικού περιεχομένου (ήχος, βίντεο, κινούμενη εικόνα).

Η παιδαγωγική αξιοποίηση των παραπάνω λειτουργιών του διαδραστικού πίνακα κατά την εκπαιδευτική διαδικασία υποστηρίζει το έργο των εκπαιδευτικών προς την κατεύθυνση επίτευξης των προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων. Για τον λόγο αυτό, οι εκπαιδευτικοί ενθαρρύνονται να αξιοποιούν τις δυνατότητες που παρέχουν τα διαδραστικά συστήματα μάθησης.

Ειδικότερα για το μάθημα της Ηθικής

Συστήνεται η χρήση εργαλείων γραφής και επισήμανσης, προκειμένου να δίνεται έμφαση σε συγκεκριμένα σημεία των κειμένων κατά τη μελέτη τους. Ακόμα, ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να δημιουργεί ή να διαχειρίζεται

έτοιμα αντικείμενα, γεγονός που διευκολύνει τις πολλαπλές αναπαραστάσεις του περιεχομένου του θέματος που μελετάται κάθε φορά, ώστε αυτό να προσαρμόζεται στα διαφορετικά προφίλ νοημοσύνης των μαθητών/τριών και να διευκολύνεται η κατανόησή του. Η οπτικοποίηση της νέας πληροφορίας προσελκύει το ενδιαφέρον των μαθητών/τριών και βοηθά στην κατανόηση και εμπέδωση της γνώσης. Ωστόσο, η χρήση του διαδραστικού πίνακα δεν θα πρέπει να περιορίζεται στα παραπάνω, καθώς στην περίπτωση αυτή οι μαθητές/τριες έχουν τον ρόλο του παθητικού δέκτη της γνώσης. Ο/Η εκπαιδευτικός θα πρέπει να επιδιώκει τη δημιουργική εμπλοκή των μαθητών/τριών στην παραγωγή της σχολικής γνώσης. Η παιδαγωγική αξιοποίηση των δυνατοτήτων που παρέχει ο διαδραστικός πίνακας τον καθιστά ένα εργαλείο μάθησης με τους/τις μαθητές/τριες σε ρόλο δημιουργικό. Συστήνεται, για παράδειγμα, η συνεργατική κατασκευή νοητικών χαρτών με τη χρήση κατάλληλου εργαλείου (π.χ. mindmap της εφαρμογής e-me draw). Στην περίπτωση αυτή η εννοιολογική χαρτογράφηση με τη βοήθεια του διαδραστικού πίνακα αξιοποιείται ως γνωστικό εργαλείο συνεργατικής οικοδόμησης της γνώσης. Κατά την εκπαιδευτική διαδικασία οι μαθητές/τριες θα πρέπει να ενθαρρύνονται ώστε να ανακαλύπτουν και να συννοικοδομούν τη γνώση, ενώ συγχρόνως να εκφράζονται δημιουργικά.

Μέσω του διαδραστικού πίνακα η πληροφορία είναι άμεσα διαθέσιμη σε όλη την τάξη, η οποία χρησιμοποιώντας τα κατάλληλα εργαλεία (π.χ. ψηφιακά εργαλεία h5p, εργαλεία επαυξημένης πραγματικότητας, όπως π.χ. https://artutor.ihu.gr/index_el/) και τις κατάλληλες πηγές, με τη σωστή οργάνωση και την υποστήριξη του/της εκπαιδευτικού μπορεί να λειτουργήσει ως ερευνητική ομάδα με στόχο όχι μόνο την ανακάλυψη της γνώσης, αλλά και τη δημιουργία πρωτότυπου ψηφιακού υλικού (π.χ. δημιουργία podcast κ.ά.). Το υλικό αυτό υπάρχει η δυνατότητα να τεθεί στη διάθεση της ευρύτερης μαθητικής κοινότητας (π.χ. μέσω κυψελών στην ψηφιακή εκπαιδευτική πλατφόρμα e-me), να τροποποιηθεί και να εμπλουτιστεί. Με τον τρόπο αυτό η εργασία των μαθητών/τριών ξεφεύγει από τα στενά όρια της τάξης και αποκτά νόημα για το σύνολο της μαθητικής κοινότητας, η οποία μαθαίνει να λειτουργεί ως ένα εργαστήριο μάθησης και συμπαραγωγής της γνώσης.

Οι διδάσκοντες/ουσες να ενημερωθούν ενυπόγραφα.

**Με εντολή Υπουργού
Ο ΓΕΝΙΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
Π/ΘΜΙΑΣ, Δ/ΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ**

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΜΑΡΚΑΚΗΣ

Εσωτερική Διανομή:

- Γραφείο Υπουργού
- Γραφείο ΓΓ Π/θμιας, Δ/θμιας Εκπ/σης & Ειδικής Αγωγής
- Γραφείο ΓΓ Επαγγελματικής Εκπ/σης, Κατάρτισης & ΔΒΜ
- Γενική Δ/ση Σπουδών Π/θμιας και Δ/θμιας Εκπ/σης
- Δ/ση Ειδικής Αγωγής & Εκπ/σης
- Δ/ση Επαγγ/κής Εκπ/σης -Τμήμα Α΄
- Δ/ση Σχεδιασμού και Ανάπτυξης ΕΕΚ & ΔΒΜ
- Δ/ση Εκπαιδευτικής Τεχνολογίας και Καινοτομίας
- Δ/ση Υποστήριξης Προγραμμάτων & Εκπ/σης για την Αειφορία- Τμήμα Δ΄
- Ψηφιακό Φροντιστήριο – Εκπαιδευτικοί (psf-teachers@minedu.gov.gr)